

A bírálóbizottság értékelése

Németh T. Enikő témaválasztása időszerű és fontos volt, hiszen disszertációjában egy kevésbé tárgyalt szakterület komoly, összegző áttekintését adja, saját eredményekkel kiegészítve. Disszertációja bemutatja, hogy a lexikailag realizálatlan, szintaktikailag hiányzó implicit argumentumok előfordulását engedélyező és azonosítását lehetővé tevő nyelvtani és pragmatikai tényezők együttes vizsgálata gyümölcsözőbb, mint a pusztán lexikai-szemantikai vagy pragmatikai magyarázatok.

Abból a megállapításból indul ki, hogy az implicit argumentumok viselkedésével a korábbi kutatók nem foglalkoztak széleskörűen, ezért e hiányt pótolandó három célt tűzött ki és valósított meg: megvizsgálta a magyar igék implicit alanyi és tárgyi argumentumokkal való előfordulási és azonosítási lehetőségeit, felállította a magyar igék tipológiáját implicit argumentumokkal történő előfordulásuk alapján, valamint feltárta az implicit argumentumok használatának engedélyezését motiváló és azonosításának mechanizmusait vezérlő pragmatikai tényezőket.

A grammatika és a pragmatika összekapcsolása az egész dolgozatban nemcsak szimbolikusan jelenik meg, hanem a maga konkrétságában meg is valósul. Átlépve a grammatikai rendszerek mondatközpontúságából adódó korlátokon, a megnyilatkozás áll a kutatás központjában, s ez által az igék implicit argumentumokkal való előfordulásának olyan eseteit magyarázza meg, amelyeket a mondatközpontú megközelítések kizártak a vizsgálatból. A mondathatárok átlépésének azonban a nyelvi adatok ma már hatékonynak mondható gépi felhasználása látta kárát, ugyanis az elérhető magyar nyelvi korpuszok nincsenek megnyilvánulásokra annotálva. Komoly kézi munkára volt ezért szüksége, hogy korpuszában a megfelelő annotáció hiányában elérhetővé váljanak a legszükségesebb adatok. A dolgozat külön érdeme, hogy olyan széles merítésű korpusssal dolgozik, amely tartalmazza nem csupán a szerző saját, 310 perces beszélt nyelvi korpuszát, hanem írott nyelvi adatokat, formális, informális szövegeket, valamint különféle műfajokat is.

Németh T. Enikő meggyőzi az olvasót arról, hogy az implicit argumentumok előfordulását és azonosítását különböző tényezők együtt irányítják. Implicit argumentum meghatározása összeegyeztethető a relevanciaelmélettel és a funkcionális nyelvtanokkal, ugyanakkor eltér a generatív grammatika és a lexikai-funkcionális nyelvtan felfogásától. Vizsgálódásai eredményeit összesen 21 új részeredményben foglalja össze.

Németh T. Enikő munkája minden tekintetben eleget tesz a doktori disszertációkkal szemben támasztott követelményeknek. Számos, nemzetközi viszonylatban is érdeklődésre számító új tudományos eredménnyel gazdagítja a témában végzett kutatásokat. Elméleti munkája módszeres, elemzései szisztematikusak, következtetései megalapozottak. A nyilvános vitán megfelelően reagált a felmerült kérdésekre és hozzászólásokra. A fentiek alapján az akadémiai doktori cím odaítélését a bírálóbizottság fenntartás nélkül támogatja és javasolja.